

Fag: **TEGNSPRÅK ÅRSENHET**

Kode: TG160

Studiepoeng: 60

Vedtatt: Vedtatt av Avdelingsstyret i møte 16. juni 2008 (sak A13/08)

Studieplanens inndeling:

1. Innledning
2. Mål og målområder
3. Organisering og arbeidsformer
4. Vurdering
5. Pensum og kunnskapskilder

1. Innledning

Om tegnspråk

Norsk tegnspråk er et minoritetsspråk utviklet i døvemiljøet i Norge. Språket er et visuelt-gestuet språk med egen grammatisk oppbygging. Det riktige navnet på språket til den døve minoriteten i Norge er **norsk tegnspråk**, og det skiller seg fra andre lands tegnspråk som for eksempel svensk teckenspråk, British Sign Language og Deutsche Gebärdensprache. I vanlig dagligtale blir språket kalt tegnspråk.

Tegnspråk som fag er nytt i Norge. Men selve språket har lenge vært brukt der døve har vært samlet, og det finnes dokumentert i snart 200 år. Tegnspråk tilbys nå med egne fagplaner i grunnskolen, videregående skole og i høyere utdanning.

Tegnspråk i opplæringssystemet

Tegnspråk ble brukt i undervisning av døve ved enkelte døveskoler i det nittende århundret, men fra siste halvdel av 1800-tallet og fram til 1970-tallet har undervisningen i hovedsak foregått etter orale metoder. Tegnspråk var språket elevene snakket seg imellom i døveskoler og internat, og som voksne døve benyttet i omgang med hverandre i døveforeninger og i andre organisasjoner for døve.

Da lærerne begynte å bruke tegn i undervisningen av døve elever på 1970-tallet, benyttet de først enkelttegn som skulle ledsage ord i det talte norske språket. Etter hvert som tegnspråkforskningen viste at tegnspråk var et naturlig utviklet språk med egne grammatiske særtrekk, skjedde det en grunnleggende endring i forståelsen av døve som en språklig minoritet. I dag er norsk tegnspråk både undervisningsspråk og undervisningsfag, og tospråkighet (i norsk tegnspråk og norsk) er målet for opplæringen av døve barn og unge.

Fra og med 1997 har døve barn og unge med tegnspråk som førstespråk rett til opplæring i og på tegnspråk. Dette har fått konsekvenser for opplæringen av døve, deres familier og andre som omgås tegnspråkbrukere. Blant annet er opplæring i tegnspråk blitt en viktig del av tilbudet til foreldre til døve og tunghørte barn, og i den språklige opprustningen av lærere for døve.

Døve fikk rett til tolketjeneste i begynnelsen av 1980-tallet, og utover i 1990-årene kom reformer i forhold til læreplanverket for grunnskole og videregående opplæring som sikrer rett til opplæring i og om tegnspråk.

Tegnspråk i høyere utdanning

Språkets status og språkbrukernes rettigheter krever at kompetanse i tegnspråk må bygges opp hos mange ulike grupper og på ulike forvaltningsnivå i samfunnet. Tegnspråk kan være starten på et utdanningsforløp for studenter som ønsker å kvalifisere seg til for eksempel tolkeutdanning. Men faget kan også tas som videreutdanning etter en fullført profesjonsutdanning, f.eks. lærerutdanning eller teologisk utdanning, og det kan tas som del av en lærerutdanning. Når studiet tas som del av en grunnutdanning for lærere, vil deler av pensum erstattes med didaktikk, og det vil bli lagt inn praksis.

Tegnspråkfaget slik det er beskrevet i denne studieplanen, er en praktisk og teoretisk innføring i norsk tegnspråk. Det legges stor vekt på at det er et studietilbud til de som ønsker å lære å kommunisere på tegnspråk og som har som mål å forstå og snakke tegnspråk noenlunde flytende. Ut over opplæring i og om tegnspråk, sikter studiet på å øke forståelsen for kulturelt mangfold og for livssituasjonen til ulike grupper døve og tunghørte, både nasjonalt og internasjonalt.

Studenter som kan dokumentere kompetanse tilsvarende 30 studiepoeng kan søke seg direkte inn på siste halvdel av studiet. Normalt vil dette si vårsemesteret.

2. Mål og målområder

Generelle mål for studiet

Studentene skal

- ha utviklet gode kommunikative ferdigheter i norsk tegnspråk
- ha tilegnet seg grunnleggende kunnskaper om norsk tegnspråk
- ha kunnskap om døves kultur og historie
- ha utviklet sosial kompetanse i møte med ulike tegnspråklige miljø
- ha tilegnet seg kunnskaper om språklæringsprosesser og døves tospråklighet

Studiet er beskrevet i forhold til både språklig kompetanse og kulturell kompetanse. Den praktiske opplæringen i tegnspråk skal vektlegges minst like mye som teoriundervisningen.

Språklig kompetanse

Målområdet omfatter både utvikling av språklig egenferdighet, innsikt i språkbruksregler og kunnskaper om språkets struktur og oppbygging. På slutten av studiet skal studentene kunne forstå og selv delta i samtaler om de fleste av dagliglivets hendelser. De skal kunne forstå tegnspråktekster på video om ulike emner fortalt av språkmodeller i ulike aldre og med variert skolebakgrunn.

Hovedmomenter

Studentene skal

- ha utviklet sin evne til og bevissthet om visuell oppmerksomhet
- ha utviklet sine ferdigheter i å forstå og snakke tegnspråk til å kunne kommunisere flytende om allmenne samtaleemner
- ha kunnskap om og innsikt i oppbyggingen av norsk tegnspråk

- ha tilegnet seg kunnskap om språket i sentrale teksttyper i tegnspråk (sjangerkunnskap)
- ha kunnskap om språklig variasjon hos ulike grupper tegnspråkbrukere
- kunne bruke og beskrive sentrale språklige virkemidler og språktrekk
- kunne ta i bruk virkemidler fra drama og mime som kan bidra til å visualisere kommunikative uttrykk

Kulturell kompetanse

Målområdet omfatter emner som utviklingen av tegnspråk i og utenfor døveskolene, døves historie, kultur og organisasjoner, og deres kamp for likestilling og rettigheter i samfunnet i Norge og i et internasjonalt perspektiv. Dessuten skal det omfatte innsikt i tospråklige og tokulturelle forhold i samfunnet generelt og for døve spesielt.

Hovedmomenter

Studentene skal

- ha tilegnet seg kunnskap om døves kultur og historie
- ha tilegnet seg kunnskap om hvordan tegnspråk har fått status som eget språk
- ha tilegnet seg kunnskap om døve som språklig og kulturell minoritet
- ha tilegnet seg innsikt i språk- og kommunikasjonssituasjonen til ulike grupper av døve og tunghørte
- kjenne til hvordan nasjonale og internasjonale organisasjoner for ulike grupper av døve og tunghørte har vokst fram og fungerer
- ha kjennskap til og innsikt i språklæringsprosesser og tospråklighet generelt
- ha kjennskap til døves tospråklighet

3. Organisering og arbeidsformer

Opptakskrav

Opptakskravet er generell studiekompetanse eller tilsvarende vurdering av realkompetanse. Rangering skjer etter samme regler som ved opptak til grunnutdanning.

Organisering

Studiet er beskrevet i forhold til 2 kompetanseområder, språklig kompetanse og kulturell kompetanse. I arbeidet for å nå de beskrevne målene er arbeidsformer som prosjektarbeid, problembasert undervisning og opphold i tegnspråklige miljø sentrale. Den praktiske opplæringen i tegnspråk skal vektlegges like mye som teoriundervisningen. Starten på studiet er organisert som et intensivt språkbad for studentene og skal bidra til at gruppen blir kjent med hverandre.

Arbeidsformer

Tegnspråk er et ferdighetsfag som krever svært mye praktisk språktrening. Denne treningen vil i stor grad være basert på kommunikativ undervisning. Teoriundervisningen i tegnspråk skal være en støtte for praktisk utprøving av setningsstrukturer og språkfunksjoner. Faget tegnspråk er et nytt undervisningsfag, og teoridanningen i faget er fortsatt på et tidlig stadium. Dette fører til at modellering og utprøving av hypoteser vil stå sentralt i studiet. I alle sammenhenger der det er naturlig, vil studentene læres opp til og oppfordres til å ta i bruk informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

Da tegnspråk ikke har skriftspråk, er tekstene på video eller cd-rom. Ennå finnes det få læremidler, eksempelsamlinger og lite litteratur. For å oppnå tilstrekkelig

tegnspråkkompetanse er det derfor nødvendig at studentene deltar aktivt i tegnspråklige miljø. Ekskursjoner til arrangement og aktiviteter i døvemiljøet inngår i studiet.

I løpet av studieåret skal studentene samle et visst antall tekster i ei mappe som utgjør et obligatorisk arbeidskrav. Det kan være eksempler på praktisk tegnspråkbruk, og det kan være tekster med utgangspunkt i tegnspråkteori, døves kultur og historie og eventuelt i fagdidaktikk for lærerstudenter.

Studenter som kan dokumentere kompetanse tilsvarende 30 studiepoeng, og som søker seg direkte inn på siste halvdel av studiet, vil få vurderingsordningen tilpasset de studiekomponentene de har fra før slik at alle deler av studiet blir ivaretatt. For studenter og lærere som tar tegnspråk som del av en grunnutdanning som lærer, stilles det krav til praksis. Noe av pensum vil bli byttet ut med fagdidaktikk for disse studentene.

Obligatorisk studiedeltaking

Det er en rekke obligatoriske arbeidskrav som skal gjennomføres og godkjennes i løpet av studiet:

- Deltagelse i språkbad
- Praktiske øvelser som krever samhandling mellom studenter og samhandling mellom studenter og faglærere
- Deltagelse ved framlegging (2 til 4 presentasjoner for medstudenter, faglærere og eventuelt inviterte målgrupper)
- Deltagelse ved vurdering av studiet
- Individuell arbeidsmappe

Nærmere opplysninger om emner og tidspunkt for obligatorisk studiedeltaking står i års- og semesterplaner, samt i planer for delemner som deles ut i løpet av studieåret. Endelig karakter i faget blir ikke gitt før alle obligatoriske arbeidskrav er fullført og bestått. Det vises ellers til avdelingens *Regler for frammøte og studiegang ved Avdeling for lærer- og tolkeutdanning*.

4. Vurdering

Arbeidsmappe

I løpet av begge semestrene skal studentene samle et visst antall tekster og arbeidskrav i ei individuell obligatorisk arbeidsmappe. Denne arbeidsmappa er en dokumentasjon av studentens studieprosess. Veiledning og respons vil bli gitt i arbeidsprosessen. Aktuelle oppgaver i mappa er praktiske eksempler på tegnspråkbruk, teorioppgaver, refleksjonsnotat over praktiske presentasjoner og dokumentasjon på bearbeiding av arbeidstekster ut fra veiledning på egen språkbruk.

Arbeidsmappa vurderes med uttrykkene bestått – ikke bestått.

Vurderingsordning

Karakter i første semester blir fastsatt på grunnlag av følgende komponent(er):

- **Mappe i døves kultur, språk og historie**

I delemnet døves kultur, språk og historie skal studentene gjøre et antall oppgaver som samles i arbeidsmappa. Et utvalg av oppgavene i arbeidsmappa velges ut og bearbeides videre til

sluttevaluering i ei eksamensmappe. Mappa vurderes med bokstavkarakter, og har en studiebelastning tilsvarende 10 studiepoeng.

- **Praktisk prøve i norsk tegnspråk**

På slutten av første semester arrangeres det en obligatorisk praktisk prøve i tegnspråk i grupper på 2-4 studenter med individuell vurdering. Prøven vurderes med bokstavkarakter og har til hensikt å gi den enkelte student informasjon om hvor hun/han står midtveis i studieåret. Karakteren på prøven teller ikke med på vitnemålet for årsenheten eller profesjonsutdanningen.

For studenter som eventuelt velger å slutte etter første semester vil den praktiske prøven bli vurdert som en praktisk eksamen. Den praktiske eksamen vurderes med bokstavkarakter og har en studiebelastning tilsvarende 20 studiepoeng. For disse studentene vil mappa i døves kultur, språk og historie telle 34 % og praktisk eksamen telle 66 % av den endelige karakteren.

Karakter i andre semester blir fastsatt på grunnlag av følgende komponenter:

- **Mappe i tegnspråkteori**

I delemnet tegnspråkteori skal studentene gjøre et antall oppgaver som samles i ei mappe. Et utvalg av oppgavene i arbeidsmappa velges ut og bearbeides videre til sluttevaluering i ei eksamensmappe. Disse oppgavene samles for sluttevaluering og leveres innen fastsatt frist ved slutten av semesterets arbeidsprosess. Mappa vurderes med bokstavkarakter, og har en studiebelastning tilsvarende 10 studiepoeng.

- **Praktisk eksamen i tegnspråk**

En praktisk eksamen i tegnspråk i grupper på 2-4 studenter med individuell vurdering. Den praktiske eksamen vurderes med bokstavkarakter og har en studiebelastning tilsvarende 40 studiepoeng gjennom hele studieåret.

For kandidater som tar årsenhet i tegnspråk utgjør mappa i døves kultur, språk og historie og mappa i tegnspråkteori 10 studiepoeng hver, og den siste praktiske eksamen utgjør 40 studiepoeng.

Vurderingsordning for privatister

Generelt for alle privatister

Obligatoriske arbeidskrav og krav om deltakelse i studievurdering bortfaller for privatister.

Privatister som ønsker å ta eksamen i **hele studiet** må ha følgende komponenter:

1. Del 1

- En prosjektoppgave innenfor døves kultur, språk og historie, individuelt eller i gruppe. Denne oppgaven utgjør 10 studiepoeng og blir vurdert med bokstavkarakter.

2. Del 2

- En firetimers, individuell eksamen i tegnspråkteori. Denne eksamen utgjør 10 studiepoeng og blir vurdert med bokstavkarakter.

3. Del 3

- En praktisk eksamen i tegnspråk, i grupper på 2-4 studenter med individuell vurdering. Denne eksamen utgjør 40 studiepoeng og blir vurdert med bokstavkarakter.

Alle delene må være bestått for å få karakter i faget.

Privatister som kan dokumentere kompetanse tilsvarende 30 studiepoeng og som ønsker å få kompetanse tilsvarende 60 studiepoeng, kan framstille seg til eksamen i de komponentene de mangler:

Del 1

Enten:

- En prosjektoppgave innenfor døves kultur, språk og historie, individuelt eller i gruppe (10 studiepoeng)

eller:

- En firetimers, individuell eksamen i tegnspråkteori (10 studiepoeng)

Del 2 (obligatorisk komponent for alle)

- En praktisk eksamen i tegnspråk i grupper på 2-4 studenter med individuell vurdering (20 studiepoeng).

Både del 1 og del 2 må være bestått for å få karakter i faget.

5. Pensum og kunnskapskilder

Pensumlistene produseres av biblioteket og finnes på følgende adresse

<http://hist.no/content.ap?thisId=22988> på avdelingens hjemmesider. Pensumlistene redigeres av biblioteket. Spørsmål rettes til faglig ansvarlig.